

УДК 339.5:314.7:330.342

DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.2.4>

JEL Classification: F16, F22, F63, J61, O15, D63

Герман Л.Т.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри міжнародної економіки,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4011-9765>,

Уніят А.В.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри міжнародної економіки,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8129-4754>,

Західноукраїнський національний університет, Тернопіль

ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ ТОРГІВЛІ ТА МІГРАЦІЇ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ

Herman L.T.,

cand.sc.(econ.), assoc. prof., associate professor

at the department of international economics,

Uniat A.V.,

cand.sc.(econ.), assoc. prof., associate professor

at the department of international economics,

West Ukrainian National University, Ternopil

ECONOMIC EFFECTS OF TRADE AND MIGRATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL STRATIFICATION

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку глобалізаційних процесів, важливими факторами трансформації міжнародної економіки виступають міграція та торгівля. Не зважаючи на те, що ці явища розглядаються як чинники економічного зростання, їх вплив на розвиток країн доволі неоднозначний. Це зумовлює необхідність детального аналізу ефектів міжнародної торгівлі та міграції у контексті міжнародної стратифікації. Особливої актуальності набуває виявлення взаємозв'язків між торговельними потоками, міграцією робочої сили та процесами стратифікації. Відкритість національних економік, з одного боку, сприяє економічній інтеграції та зростанню доходів, а з іншого – може загострювати соціальні протиріччя як на державному, так і на міжнародному рівні. Міграція може пом'якшувати наслідки нерівномірного розвитку, проте посилювати залежність країн-донорів робочої сили.

Стаття спрямована на теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження економічних ефектів міжнародної торгівлі і міграції, їх впливу на глобальну соціально-економічну структуру. Механізми формування стратифікації у глобальній економіці потребують більш детального дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Взаємозв'язки між міжнародною торгівлею, міграцією та економічною стратифікацією у своїх працях розглядали багато вітчизняних та зарубіжних вчених, як-от: Шиманська К. В. [1], Пилипенко В. В., Пилипенко Н. М. [2], Бранко Міланович [3], Катаріна Ерхардт, Андреса Лассманн [4], Томас Пікетті [5], Фредерік Докьє, Гіш Рапопорт [6], Франциск Ортега, Джованні Пері [7] та інші. Однак, сучасні процеси стратифікації країн у глобальній економіці та вплив торгівлі і міграції на стратифікацію розкритий недостатньо, що зумовлює актуальність теми дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз економічних ефектів взаємодії міжнародної торгівлі та міграційних процесів в контексті формування глобальної стратифікації, виявлення системних чинників, що спричиняють нерівномірний розподіл прибутку між країнами з різним рівнем розвитку та формування сучасних тенденцій світової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародна економіка на початку XXI століття демонструє зростання взаємозалежності між торговельними потоками та міграційними процесами внаслідок швидких глобалізаційних змін. Рух товарів, капіталу та людських ресурсів в умовах глобалізації створює як посилену динаміку зовнішньоекономічної діяльності, так і нові моделі міжнародної взаємодії через мобільність факторів виробництва. Як наслідок, виникає ефект взаємодії між торгівлею та міграцією, що проявляється через зростання обсягів міждержавного обміну та

посилення транснаціональних потоків робочої сили.

Посилення глобальної мобільності спричиняє загострення дисбалансів та нерівності у доступі до прибутків від міжнародної торгівлі та міграції, оскільки одні держави швидко інтегруються у глобальні ринки, а інші залишаються на периферії світової економіки.

Важливу роль у формуванні процесів інтеграції відіграє цифровізація торгівлі, зростання торгівлі послугами та поширення нових форм зайнятості, зокрема дистанційної праці. Країни з низьким рівнем цифрової інфраструктури часто мають обмежений доступ до цифрового ринку, не зважаючи на зростання частки електронної комерції у світовому обсязі торгівлі [8], а міграційні потоки часто концентруються в напрямку країн з високим попитом на низько кваліфіковану працю, що часто веде до формування «тіньових зон» національних ринків праці [9].

Основні тенденції сучасної міжнародної торгівлі та міграції систематизовано у табл. 1.

Таблиця 1

Ключові тенденції сучасної торгівлі та міграції

Напрямок	Ключові тенденції
Міжнародна торгівля	зростання ролі електронної комерції; перевага технологічно розвинених країн у глобальних ланцюгах вартості; переорієнтація на регіональні інтеграції
Міграція робочої сили	переважання міграції до країн Глобальної Півночі; зростання ролі грошових переказів у ВВП країн походження; ризики «витоку мізків»
Синергія	взаємозалежність торгівлі та мобільності праці; інтеграція у глобальні ринки через торгівлю стимулює міграцію і, навпаки
Нерівність	посилення міжнародної стратифікації; переваги глобалізації зосереджені у невеликій групі країн; маргіналізація периферії

Джерело: складено авторами за [8; 10; 11]

Відсутність належного інституційного потенціалу для контролю за зовнішньоекономічною діяльністю створює ситуацію, в якій країни потрапляють у пастку структурної залежності від імпорту та відтоку робочої сили. Сукупний вплив торгівлі та міграції призводить до економічних структурних змін у країнах, що в кінцевому підсумку закріплює їх периферійне становище у світових економічних рейтингах [12].

Глобальні виклики, такі як пандемія COVID-19, війна в Україні та посилення геоекономічної напруги вимагають переосмислення ліберальної парадигми глобалізації [10]. Селективна міграційна політика та нові торговельні бар'єри, запроваджені країнами, призводять до асиметричного регулювання потоків, оскільки економічні ресурси продовжують вільно переміщатися, але людський капітал стикається з дедалі більшими обмеженнями мобільності. Сучасні тенденції світової торгівлі та міграції варто розглядати не лише як індикатори економічної відкритості країн, але і як детермінанти міжнародної стратифікації, що окреслюють нові лінії соціально-економічного розмежування.

Міжнародна торгівля та міграція висококваліфікованих працівників мають подвійний вплив на соціально-економічний розвиток країн. З одного боку, вони сприяють економічному зростанню, з іншого – підсилюють структурні нерівності та домінування «центру» над «периферією». Торгівля та відкритість країн до участі у глобальних ланцюгах постачання сприяє посиленню інтеграційних процесів та впровадженню нових технологій, зростанню продуктивності та підвищенню ВВП [13].

Проте такий підхід спричиняє нерівномірний розподіл вигод від торгівлі, оскільки розвинені держави, володіючи складною структурою експорту та доступом до ноу-хау, отримують більшу вигоду, а країни периферії залишаються постачальниками сировини та низьковартісних товарів [14].

Подвійний вплив на розвиток країн має і міжнародна міграція. Надходження від грошових переказів мігрантів збільшують доходи домогосподарств та сприяють розвитку місцевих ринків, а також накопиченню людського капіталу. Разом з тим, відтік висококваліфікованих кадрів може нанести удар по країні-донорі, а компенсувати втрати можна лише частково при сприятливій освітній політиці та відповідному інвестиційному середовищі [15].

Ефективне використання міграційних процесів як ресурсу для розвитку демонструє Іспанія. Завдяки реалізації політики відкритості в Іспанії імміграція заповнює прогалини на ринку праці, а економічне зростання, не зважаючи на глобальну напругу, досягло 3 % [16; 17].

Попри значний потенціал міжнародної торгівлі та міграції як рушіїв економічного зростання і модернізації, відсутність ефективної інституційної, освітньої та інноваційної підтримки здатна трансформувати ці процеси на інструмент закріплення й поглиблення глобальної економічної нерівності.

Саме якісна робота інституцій, яка передбачає режими торговельних угод і нетарифного регулювання, умови міграційної політики, рівень економічної інтеграції та вимоги до кваліфікації робітників та ін., впливає на доступ країн до вигод від глобальної торгівлі та мобільності праці. Сукупність цих правил і процедур формує «фільтри входу» до глобальних ринків, через які країни з вищою інституційною спроможністю проходять із меншими транзакційними витратами, тоді як економіки з нижчими стартовими позиціями стикаються з бар'єрами, що відтворюють ієрархію «центр–периферія» [18].

Нетарифні заходи (норми безпеки, процедури оцінки відповідності, вимоги щодо локалізації тощо) набувають дедалі більшого значення в торгівлі. Навіть якщо вони мають законні цілі, вони значно збільшують витрати на доступ до ринку. За оцінками СОТ, нетарифні заходи вже становлять близько 14 % загальних витрат на торгівлю, що безпосередньо обмежує участь менш розвинених країн у глобальних ланцюгах створення вартості [13]. Крім того, індекс торговельних обмежень у сфері послуг ОЕСР показує постійне зростання регуляторних бар'єрів у транспорті, професійних послугах, цифровій торгівлі у період з 2022 по 2024 рік, що зміщує конкурентні переваги на користь юрисдикцій з більш передбачуваним регулюванням та сильнішими регуляторними інститутами. Відповідно, там, де діють широкі угоди (включно з правилами щодо послуг та цифрової торгівлі), країни інтегруються швидше; там, де правила є фрагментованими або посилюються односторонні бар'єри, зростає ризик «стратифікації» торговельних можливостей [13].

У сфері мобільності праці вирішальними стають кваліфікаційні та ліцензійні вимоги, канали добору (points-based systems), а також політика визнання дипломів і навичок. ОЕСР зазначає, що в 2023–2024 роках більшість країн переглянули свої правила на користь відбору висококваліфікованих мігрантів та прискорення їхнього доступу до ринку праці, тоді як обмеження для низькокваліфікованих категорій були збережені або посилені. Це створює асиметрію в доступі до переваг міграції для країн-донорів та секторів з нижчою продуктивністю [19]. Індивідуальні огляди ОЕСР підтверджують, що конкуренція за глобальні таланти стала політичним пріоритетом, а країни все частіше оцінюються за інституційними характеристиками, що варіюються від якості візових процедур до умов інтеграції сімей та доступу до інноваційної екосистеми [20].

Грошові перекази мігрантів, як фінансовий канал міграції, підпорядковується інституційним правилам. Світові перекази зросли з 865 млрд у 2023 році до 905 млрд у 2024-му, що відповідає загальному збільшенню на 4,6 % [21; 14]. Запровадження додаткових бар'єрів до транскордонних платежів або податкових чи правових обмежень послаблює ефект переказів як «амортизатора» для домогосподарств у країнах-донорах, що безпосередньо підсилює стратифікацію.

Інституційні бар'єри в торгівлі та селективність міграційних режимів працюють як механізм відтворення глобальної ієрархії. Вони знижують імовірність того, що економіки з нижчою інституційною якістю зможуть піднятися ланцюгом доданої вартості або утримати висококваліфікований людський капітал. На відміну від того, країни, які поглиблюють економічні угоди, прозора регулюють послуги та цифрову торгівлю, розбудовують проінклюзивні канали залучення і визнання навичок, швидше інтегруються до глобальних ринків та застосовують відкритість для зниження стратифікаційних розривів [18].

Особливу роль у поєднанні міжнародної торгівлі та міграції відіграють міграційні мережі і діаспорні спільноти. Вони зменшують інформаційні асиметрії та скорочують трансакційні витрати, підвищують надійність контрактів, виступаючи водночас мовно-культурним кодом та сукупністю специфічних знань про ринки. Задokumentовано, що через канали мережевої взаємодії, дифузії знань і різноманіття навичок, іммігранти підвищують інтенсивність і різноманітність експортних потоків, мережевий канал за масштабом ефекту часто домінує над ефектами продуктивності та різноманіття робочої сили.

Зростання обсягів двосторонніх міграційних потоків має статистично підтверджений позитивний вплив на експорт як за екстенсивною межею (освоєння нових ринків і товарних ніш), так і за інтенсивною межею (нарощування обсягів уже наявних поставок). Врахування трьох ключових механізмів, таких як зменшення трансакційних витрат завдяки мережевим зв'язкам, поширення знань та культурно-професійне різноманіття робочої сили, виявляє їх вплив на розширення експортної діяльності. Найбільш відчутний внесок забезпечує мережевий канал, а у галузях із високою складністю виробничих процесів посилюється ефект від різноманіття походження працівників.

Діаспори мають вагомий вплив, окрім товарної торгівлі, на підприємництво та експортну діяльність бізнесу у країнах призначення, що, своєю чергою, посилює транснаціональні комерційні зв'язки з країнами походження.

З боку країн походження діаспори виступають «м'якими інституціями» інтеграції, допомагаючи експортерам орієнтуватися в регуляторних вимогах, стандартах якості та платіжних практиках на нових ринках, а також відкриваючи доступ до капіталу та знань [22].

Проте, ефект діаспор нерівномірний і залежить від багатьох чинників, як інституційні бар'єри, до яких належить визнання кваліфікацій, візові режими, технічні регламенти, нетарифні заходи, можуть зменшувати мережеві переваги, тоді як цілеспрямовані програми залучення талантів і підтримки мігрантського підприємництва значно посилюють їх. Зміни в міграційній політиці країн призначення викликають суттєві перетоки потоків (destination substitution), що має прямі наслідки для формування торговельних зв'язків через канали діаспорних мереж [23].

Діаспорні мережі виступають не лише формою соціального капіталу міграційних процесів, а й важливою складовою ринкової інфраструктури. Це дозволяє країнам походження ефективніше долати бар'єри виходу на міжнародні ринки та швидше інтегруватися у глобальні ланцюги створення доданої вартості. Їх економічний вплив виражається у зменшенні витрат на пошук партнерів і укладанні

контрактів, прискоренні обміну знаннями та технологіями, активізації підприємницької діяльності. Для зростання потенційного економічного впливу держави мають здійснювати гармонізацію регуляторних норм, визнання іноземних кваліфікацій, розширення фінансових можливостей для діаспорних проєктів та стимулювання розвитку експортного підприємництва серед мігрантів [19].

Успішними прикладами інтеграції торгівлі й міграції є країни Південно-Східної Азії, де трудова мобільність супроводжується посиленням розвитком експортно-орієнтованих галузей. Міграційні потоки у даному регіоні стимулюють як потужні виробничі кластери, так і інтеграцію у глобальні ланцюги доданої вартості. Зниження торгівельних витрат у регіоні сприяло диверсифікованій виробничій кооперації, особливо серед країн Південно-Східної і Східної Азії з велетенськими spillover-ефектами [25].

Водночас у багатьох країнах Африки та Латинської Америки через слабкорозвинені ринкові інститути та певні регуляторні бар'єри зменшується вплив грошових переказів мігрантів на перебудову економіки. У Непалі обсяги переказів у 2023 році сягнули понад 11 млрд доларів, що склало 26,6 % ВВП, однак обмежена структура експорту і відтік кадрів ускладнюють можливості використати ці ресурси для індустріального розвитку. У країнах Латинської Америки перекази виросли до 10,7 % у 2023 році, досягнувши близько 157 млрд доларів. Проте, економічне відновлення через ці кошти обмежують структурні виклики. Наприклад, у країнах, що залежать від США, перекази часто спрямовуються на споживчі витрати, а не на інвестиції чи виробничу модернізацію [25].

У країнах, що розвиваються, часто зберігаються бар'єри для повноцінної участі у глобальних ринках, що обумовлює відтік робочої сили без відповідного економічного зиску. Відповідно, спостерігається просторове закріплення нерівності між країнами з доступом до глобальної торгівлі та країнами, які мають обмежені можливості.

Для визначення впливу міжнародної торгівлі та міграційних процесів на економічну динаміку країн з різним рівнем доходу авторами застосовано емпіричну модель комплексної оцінки. Для аналізу використано панельні дані по вибірці країн світу за період 2020–2024 рр., згрупованих відповідно до класифікації Світового банку за рівнем доходу: HIC (країни з високим рівнем доходу), UMIC (країни з рівнем доходу вище середнього), LMIC (країни з рівнем доходу нижчим за середній) та LIC (країни з низьким рівнем доходу). На основі вибірки даних [10; 14; 19], досліджено взаємозв'язок між показником ВВП на душу населення (PPP, пост.) та обсягом особистих грошових переказів (% ВВП).

Побудовано графік чутливості (рис. 1) та проведено регресійний аналіз з фіксованими ефектами та інструментальними змінними (табл. 2), що дало змогу оцінити вплив змін у рівні грошових переказів на економічний добробут у країнах з різним рівнем доходу, враховуючи часову та структурну неоднорідність.

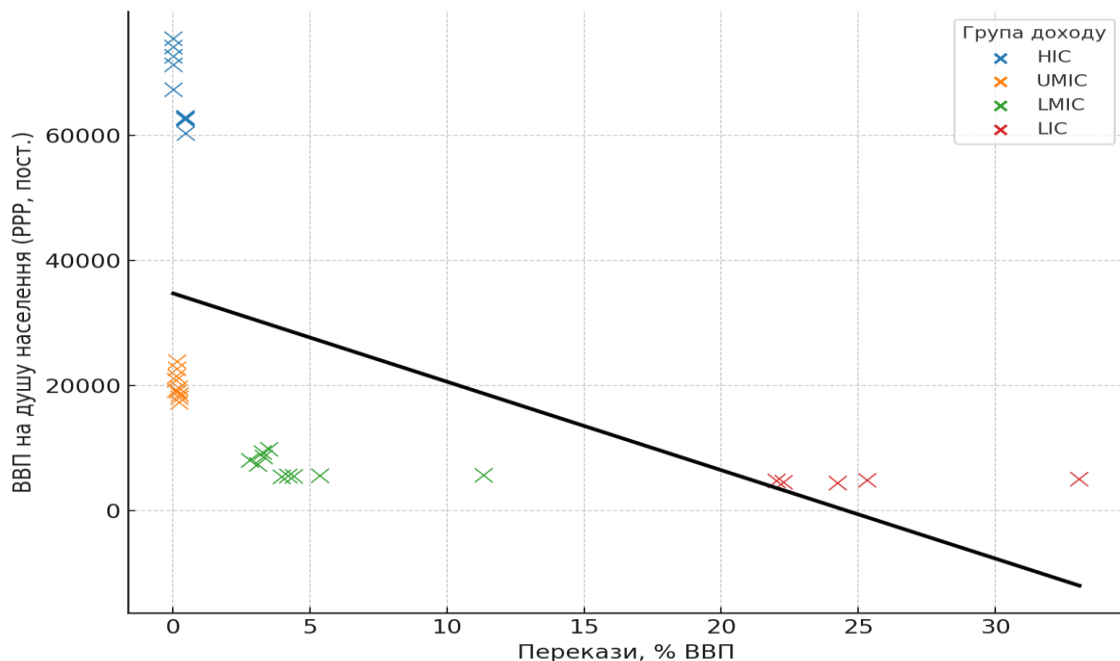

Рис. 1. Залежність ВВП на душу населення від рівня особистих грошових переказів (% ВВП) за групами країн за рівнем доходу

Джерело: побудовано авторами

Таблиця 2

Результати оцінки впливу грошових переказів на ВВП на душу населення (PPP)
(регресійний аналіз з фіксованими ефектами)

Група доходу	Коефіцієнт	Стандартна похибка	t-статистика	p-значення
LIC	425,37	85,21	4,99	0,000
LMIC	212,84	64,77	3,28	0,004
UMIC	95,43	48,12	1,98	0,061
HIC	-12,74	35,65	-0,36	0,721

Джерело: розраховано авторами

Аналіз залежностей, зображених на рис. 1, показує, що у країнах з низьким та нижче середнього рівнем доходу спостерігається чітка позитивна кореляція між обсягами грошових переказів і рівнем ВВП на душу населення. Це свідчить про те, що перекази виконують роль компенсаторного механізму, підтримуючи споживчий попит та частково заміщаючи нестачу внутрішніх інвестицій.

У групі UMIC ефект зберігається, але має менш виражений нахил, що відображає більшу диверсифікацію джерел економічного зростання. У HIC, країн з високим рівнем доходу, залежність статистично несуттєва, а іноді й негативна, це пояснюється незначним впливом переказів на структуру їх ВВП.

Коефіцієнти у табл. 2 відображають зміну ВВП на душу населення (PPP, у дол. США) при збільшенні грошових переказів на 1 % ВВП. Результати регресії підтверджують висновки графічного аналізу: у країнах з низьким рівнем доходу збільшення переказів на 1 % ВВП супроводжується приростом ВВП на душу населення приблизно на 425 доларів США (PPP), а це, відповідно, найбільший ефект серед усіх груп. Для країн з рівнем доходу нижчим за середній (LMIC) даний ефект менший майже в два рази, а для UMIC – у чотири рази. У високорозвинених країнах (HIC) вплив залишається статистично незначущим.

Отримані результати аналізу свідчать про те, що вплив грошових переказів як фінансового каналу міграції на економічний розвиток у країнах з різним рівнем доходу нерівнозначний. Перекази є важливим джерелом фінансування домогосподарств у країнах з низьким та нижче за середній рівнем доходу. Вони стимулюють розвиток малого бізнесу у цих групах країн та відіграють роль інвестицій у людський капітал.

Разом з тим, грошові перекази практично не впливають на добробут у країнах з високим рівнем доходу, а мають переважно соціальне значення, що підтверджує структурну асиметрію глобальної економіки. Це свідчить про те, що вплив міграційних потоків на економічний добробут є найбільш критичним саме для найбільш вразливих країн.

Міграційні процеси у поєднанні з міжнародною торгівлею мають подвійний вплив на розвиток країн. З одного боку, це торговельні механізми впливу, до яких відноситься доступ до нових ринків, диверсифікація експорту, зниження трансакційних витрат, а з іншого – фінансові механізми, що включають стабільний приплив грошових переказів та інвестиційну активність. Прикладом країн, які поєднують обидва канали, є Філіппіни, В'єтнам, Марокко. У цих країнах спостерігається багатосторонній вплив переказів мігрантів, коли діаспори не лише інвестують у розвиток власних громад, а й сприяють їх інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості, виконуючи роль посередників у розширенні зовнішньоторговельних зв'язків.

В результаті аналізу встановлено, що вплив цих процесів у глобальному масштабі не вирівнюється, він посилює різновекторність глобального розвитку, коли країни з низьким рівнем доходу залишаються залежними від переказів як джерела фінансування, а країни з високим рівнем розвитку продовжують зміцнювати свої економіки через контроль над основними елементами міжнародної торгівлі та потоків капіталу.

Зображена на рис. 2 графічна модель вказує на комплексний вплив міжнародної торгівлі та міграції на економічний розвиток країн з різним рівнем доходу та враховує взаємодію головних інституційних та структурних елементів. Графічна модель демонструє, що міжнародна торгівля, міграція, діаспорні зв'язки та грошові перекази є взаємопов'язаними каналами впливу, ефективність яких визначається інституційною спроможністю держави та її позицією у глобальній стратифікації.

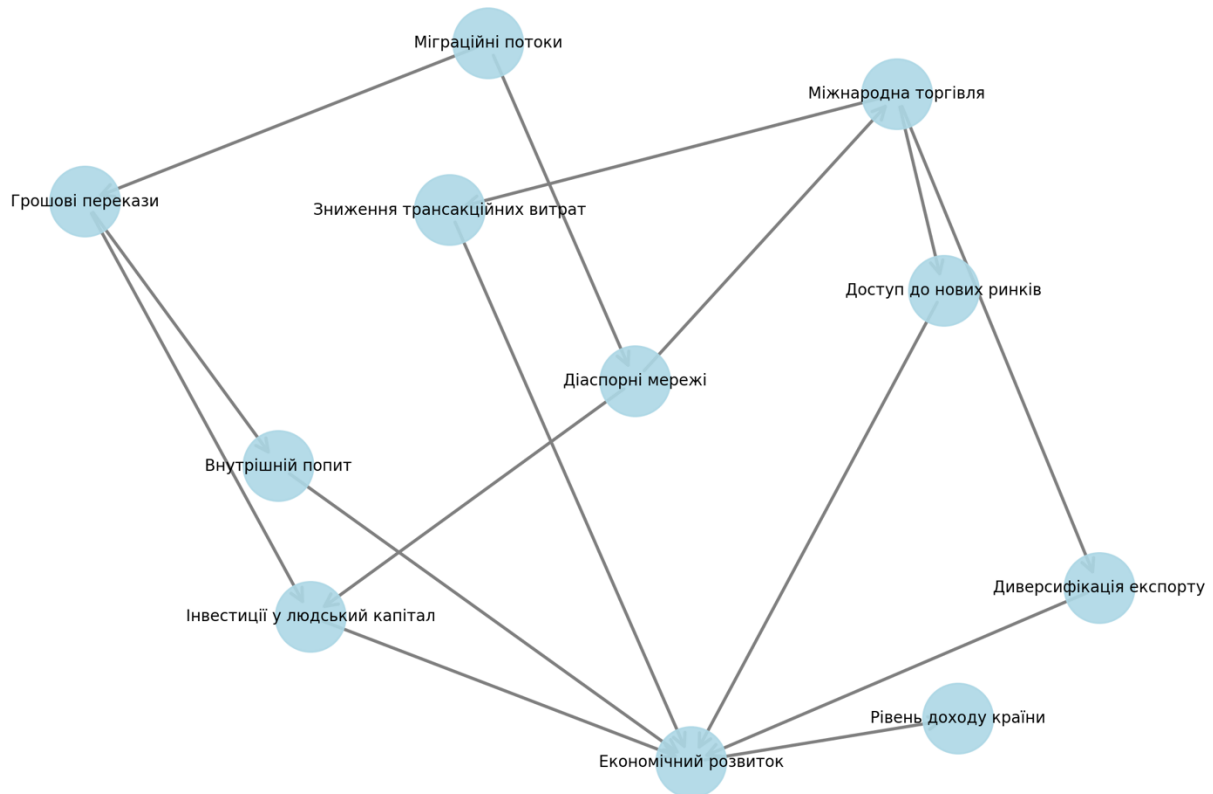

Рис. 2. Графічна модель впливу торгівлі та міграції на економічний розвиток країн

Джерело: розроблено авторами

Міжнародна міграція і торгівля одночасно виконують роль механізмів розвитку та інструментів посилення глобальної нерівності. Відповідно, метою політичних інститутів має стати зменшення стратифікаційного ефекту торгівлі та міграції і їх перетворення на канали зменшення глобальної нерівності. Політичний виклик полягає у тому, щоб перетворити ці канали на взаємодоповнювальні та спрямовані на зменшення, а не на поглиблення стратифікації.

Висновки з проведеного дослідження. Міжнародна торгівля та міграція мають взаємопов'язаний та неоднозначний вплив на економічний розвиток країн, а у взаємодії з діаспорними мережами та грошовими переказами створюють вагомі передумови для посилення чи зменшення глобальної стратифікації. Зменшення глобальної економічної нерівності вимагає не окремого розгляду міжнародної торгівлі та міграції, а як взаємодоповнювальних складових комплексної стратегії розвитку. Вирішальним політичним завданням у цьому контексті є трансформація даних каналів впливу у напрямку, що сприятиме скороченню міжнародної стратифікації, а не поглибленню даного явища. Такий підхід передбачає впровадження системних реформ, зміцнення інституційної спроможності, розвиток інноваційного потенціалу та забезпечення інклюзивного економічного зростання.

Література

1. Шиманська К. В. Міжнародна міграція людських ресурсів в умовах геоекономічних трансформацій : дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.02. Вінниця : ДонНУ ім. В. Стуса, 2019. URL: <https://abstracts.donnu.edu.ua/issue/view/202> (дата звернення: 02.05.2025).
2. Пилипенко В. В., Пилипенко Н. М. Макроекономічні наслідки міжнародної міграції в умовах глобалізації світової економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-52>.
3. Milanović B. *Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalization*. Cambridge, Massachusetts ; London, England : Harvard University Press, 2016. 282 p.
4. Erhardt K., Lassmann A. Immigration and International Trade. *Economics and Finance*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190625979.013.901>.
5. Piketty T. *Capital and Ideology*. Harvard University Press, 2020. URL: <http://129.199.194.17/files/Piketty2020SlidesShortVersion.pdf> (дата звернення: 02.05.2025).
6. Docquier F., Rapoport H. The Economics of Migrants' Remittances. *Handbook of the Economics of*

- Giving, Altruism and Reciprocity* / Kolm S.-C., Mercier Ythier J. (Eds.), North-Holland Publishing. 2006. Vol. 2, P. 1135-1198. URL: <https://liser.elsevierpure.com/en/publications/the-economics-of-migrants-remittances> (дата звернення: 02.05.2025).
7. Peri G., Ortega F. The Impact of Immigration on the Labor Market. *IZA World of Labor*. 2020. No. 18. DOI: <https://doi.org/10.15185/izawol.18>.
8. International Migration Outlook 2023. *OECD*. 2024. URL: https://www.oecd.org/en/publications/international-migration-outlook-2023_b0f40584-en.html (дата звернення: 02.05.2025).
9. ILO Global Estimates on International Migrant Workers. *International Labour Organization*. 2022. URL: <https://www.ilo.org/publications/major-publications/ilo-global-estimates-international-migrants-labour-force> (дата звернення: 02.05.2025).
10. Trade and Development Report 2023. *UNCTAD*. 2024. URL: <https://unctad.org/publication/trade-and-development-report-2023> (дата звернення: 03.05.2025).
11. World Development Report 2022: Finance for an Equitable Recovery. *World Bank*. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2022> (дата звернення: 03.05.2025).
12. Cottier T., Shingal, A. Migration, International Trade and Foreign Direct Investment in the Twenty-first Century: Towards a New Common Concern of Humankind. *International Organization for Migration (IOM)*. Geneva, 2021. URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/Migration_International_Trade_and_Foreign_Direct_Investment.pdf (дата звернення: 03.05.2025).
13. World trade statistical review 2023. *WTO*. 2023. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2023_e/wts23_toc_e.htm (дата звернення: 03.05.2025).
14. World Development Indicators 2023. *World Bank*. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators> (дата звернення: 03.05.2025).
15. Feld S. International migration, remittances and brain drain: Impacts on development. *ResearchGate*. 2024. DOI: 10.1007/978-3-030-75513-3.
16. Burgen S. How Spain's radically different approach to migration helped its economy soar. *The Guardian*. 2025. URL: <https://www.theguardian.com/world/2025/feb/18/how-spains-radically-different-approach-to-migration-helped-its-economy-soar> (дата звернення: 03.05.2025).
17. Wilson J., Naishadham S. Immigration boosts Spain's economic growth. *AP News*. 2025. URL: <https://apnews.com/article/spain-migration-economy-growth-trump-us-c3abff0d83b60c9712fe4932b780eb21> (дата звернення: 03.05.2025).
18. World Trade Report 2023: Re-globalization for a secure, inclusive and sustainable future. *WTO*. 2023. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr23_e/wtr23_e.pdf (дата звернення: 04.05.2025).
19. International Migration Outlook 2024. *OECD*. 2024. URL: https://www.oecd.org/en/publications/2024/11/international-migration-outlook-2024_c6f3e803.html (дата звернення: 04.05.2025).
20. What is the best country for global talents in the OECD?. *OECD Publishing. INSEAD*. 2025. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/03/what-is-the-best-country-for-global-talents-in-the-oecd_3496c15f/5186ab2d-en.pdf (дата звернення: 04.05.2025).
21. Migration data portal. URL: <https://www.migrationdataportal.org/themes/remittances-overview> (дата звернення: 04.05.2025).
22. World Development Report 2023: Migrants, Refugees, and Societies. *World Bank*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1941-8>.
23. World Economic Outlook, April 2025: Journeys and Junctions: Spillovers from Migration and Refugee Policies. Washington, DC: IMF, 2025. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO> (дата звернення: 04.05.2025).
24. Will Southeast Asia be the next global manufacturing hub? A multiway cointegration, causality, and dynamic connectedness analyses on factors influencing offshore decisions / Wang H., Sua L. S., Huang J., Ortiz J., Alidaee B. *arXiv*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2406.07525>.
25. Remittances slowed in 2023, expected to grow faster in 2024. Migration and Development Brief 40. *World Bank*. June 2024. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/migrationremittancesdiasporaissues/publication/migration-and-development-brief-40> (дата звернення: 04.05.2025).

References

1. Shymanska, K.V. (2019), "International migration of human resources in the context of geoeconomic transformations", Diss. Dr.Sc.(Econ.), 08.00.02, Donetsk National University named after V. Stus, Vinnytsia, Ukraine, available at: <https://abstracts.donnu.edu.ua/issue/view/202> (access date May 02, 2025).
2. Pylypenko, V.V. and Pylypenko, N.M. (2024), "Macroeconomic consequences of international migration in the context of globalization of the world economy", *Ekonomika ta suspilstvo*, Issue no. 61, DOI:

<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-52>.

3. Milanović, B. (2016), *Global inequality: A new approach for the age of globalization*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, London, England, 282 p.
4. Erhardt, K. and Lassmann, A. (2023), "Immigration and international trade", *Economics and Finance*, DOI: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190625979.013.901>.
5. Piketty, T. (2020), *Capital and ideology*, Harvard University Press, London, England, available at: <http://129.199.194.17/files/Piketty2020SlidesShortVersion.pdf> (access date May 02, 2025).
6. Docquier, F. and Rapoport, H. (2006), The economics of migrants' remittances. In: Kolm, S.-C. and Mercier Ythier, J. (Eds.), *Handbook of the economics of giving, altruism and reciprocity*, North Holland Publishing, Vol. 2, pp. 1135-1198, available at: <https://liser.elsevierpure.com/en/publications/the-economics-of-migrants-remittances> (access date May 02, 2025).
7. Peri, G. and Ortega, F. (2020), "The impact of immigration on the labor market", *IZA World of Labor*, no. 18, DOI: <https://doi.org/10.15185/izawol.18>.
8. OECD (2024), *International migration outlook 2023*, available at: https://www.oecd.org/en/publications/international-migration-outlook-2023_b0f40584-en.html (access date May 02, 2025).
9. International Labour Organization (2022), *ILO global estimates on international migrant workers*, available at: <https://www.ilo.org/publications/major-publications/ilo-global-estimates-international-migrants-labour-force> (access date May 02, 2025).
10. UNCTAD (2023), *Trade and development report 2023*, available at: <https://unctad.org/publication/trade-and-development-report-2023> (access date May 03, 2025).
11. World Bank (2022), *World development report 2022: Finance for an equitable recovery*, available at: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2022> (access date May 03, 2025).
12. Cottier, T. and Shingal, A. (2021), "Migration, international trade and foreign direct investment in the twenty-first century: Towards a new common concern of humankind", *International Organization for Migration*, available at: https://publications.iom.int/system/files/pdf/Migration_International_Trade_and_Foreign_Direct_Investment.pdf (access date May 03, 2025).
13. World Trade Organization (2023), *World trade statistical review 2023*, available at: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2023_e/wts23_toc_e.htm (access date May 03, 2025).
14. World Bank (2023), *World development indicators*, available at: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators> (access date May 03, 2025).
15. Feld, S. (2024), "International migration, remittances and brain drain: Impacts on development", *ResearchGate*, doi:10.1007/978-3-030-75513-3.
16. Burgen, S. (2025), "How Spain's radically different approach to migration helped its economy soar", *The Guardian*, available at: <https://www.theguardian.com/world/2025/feb/18/how-spains-radically-different-approach-to-migration-helped-its-economy-soar> (access date May 03, 2025).
17. Wilson, J. and Naishadham, S. (2025), "Immigration boosts Spain's economic growth", *AP News*, available at: <https://apnews.com/article/spain-migration-economy-growth-trump-us-c3abff0d83b60c9712fe4932b780eb21> (дата звернення: 03.05.2025).
18. World Trade Organization (2023), *World trade report 2023: Re-globalization for a secure, inclusive and sustainable future*, available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr23_e/wtr23_e.pdf (access date May 04, 2025).
19. OECD (2024), *International migration outlook 2024*, available at: https://www.oecd.org/en/publications/2024/11/international-migration-outlook-2024_c6f3e803.html (access date May 04, 2025).
20. OECD, & INSEAD (2025), *What is the best country for global talents in the OECD?*, OECD Publishing, available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/03/what-is-the-best-country-for-global-talents-in-the-oecd_3496c15f/5186ab2d-en.pdf (access date May 04, 2025).
21. Migration Data Portal (n.d.), *Remittances overview*, available at: <https://www.migrationdataportal.org/themes/remittances-overview> (access date May 04, 2025).
22. World Bank (2023), *World development report 2023: Migrants, refugees, and societies*, DOI: <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1941-8>
23. International Monetary Fund (2025), *World economic outlook, April 2025: Journeys and junctions: Spillovers from migration and refugee policies*. IMF, available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO> (access date May 04, 2025).
24. Wang, H., Sua, L. S., Huang, J., Ortiz, J. and Alidaee, B. (2024), *Will Southeast Asia be the next global manufacturing hub? A multiway cointegration, causality, and dynamic connectedness analyses on factors influencing offshore decisions*. *arXiv*, DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2406.07525>.
25. World Bank (2024), *Remittances slowed in 2023, expected to grow faster in 2024* (Migration and Development Brief 40), available at: <https://www.worldbank.org/en/topic/migrationremittancesdiasporaissues/publication/migration-and-development-brief-40> (access date May 04, 2025).

Герман Л.Т., Уніят А.В.

ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ ТОРГІВЛІ ТА МІГРАЦІЇ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ

Мета. Аналіз економічних ефектів взаємодії міжнародної торгівлі та міграційних процесів в контексті формування глобальної стратифікації, виявлення системних чинників, що спричиняють нерівномірний розподіл прибутку між країнами з різним рівнем розвитку та формування сучасних тенденцій світової економіки.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети було використано наступні методи дослідження: метод аналізу та синтезу – для встановлення зв'язків між міграційними процесами, торгівлею та стратифікацією країн; метод індукції та дедукції – для формування висновків на основі проведеного аналізу; графоаналітичний метод – для візуалізації динаміки та структури; метод економетричного моделювання – для оцінки впливу основних показників торгівлі та міграції на нерівність розвитку країн.

Результати дослідження. Проаналізовано зовнішньоторговельні потоки та вплив торгівлі на стратифікацію країн у глобальній економіці. Здійснено аналіз впливу міграції робочої сили на національні економіки країн та окреслено нові виклики, спричинені міграційними процесами. Встановлено взаємозв'язок між індексами глобальної інтеграції, міграційною привабливістю та нерівністю доходів. Виявлено, що інституційна спроможність держав відіграє важливу роль у зменшенні факторів стратифікації через торгівлю та міграцію. Розглянуто країни, які формують нові осередки економічної сили через їх гнучку міграційну політику та експортоорієнтовану стратегію.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у детальному аналізі впливу міграційних процесів та торгівлі на нерівномірність розвитку країн у глобальній економіці. Обґрунтовано графічну модель впливу торгівлі та міграції на економічний розвиток країн з різним рівнем доходу.

Практична значущість результатів дослідження. Запропоновані результати дослідження економічних ефектів торгівлі і міграції на міжнародну стратифікацію можуть бути використані у розробці політик, програм і стратегій як на рівні країн, так і на міжнародному рівні.

Ключові слова: міграція, міжнародні міграційні процеси, трудова міграція, міжнародна торгівля, глобальна економіка, глобальна стратифікація, нерівність.

Herman L.T., Uniat A.V.

ECONOMIC EFFECTS OF TRADE AND MIGRATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL STRATIFICATION

Purpose. The aim of the article is to analysis of the economic effects of the interaction between international trade and migration processes in the context of global stratification, identification of systemic factors causing uneven distribution of profits between countries with different levels of development, and formation of current trends in the global economy.

Methodology of research. The following research methods were used to achieve the set goal: analysis and synthesis to establish links between migration processes, trade and country stratification; induction and deduction to draw conclusions based on the analysis; the graph analytical method was used to visualise dynamics and structure; econometric modelling was used to assess the impact of key trade and migration indicators on the inequality of countries' development.

Findings. Foreign trade flows and the impact of trade on the stratification of countries in the global economy were analysed in the article. The impact of labour migration on national economies is analysed and new challenges caused by migration processes are outlined. A relationship between global integration indices, migration attractiveness and income inequality has been established. It has been found that the institutional capacity of states plays an important role in reducing stratification factors through trade and migration. Countries that are forming new centres of economic power through their flexible migration policies and export-oriented strategies are considered.

Originality consists of a detailed analysis of the impact of migration processes and trade on the uneven development of countries in the global economy. A graphical model of the impact of trade and migration on the economic development of countries with different income levels is substantiated.

Practical value. The proposed results of the study of the economic effects of trade and migration on international stratification can be used in the development of policies, programmes and strategies at both the national and international levels.

Key words: migration, international migration processes, labour migration, international trade, global economy, global stratification, inequality.

Дата надходження рукопису: 20.05.2025

Дата прийняття рукопису до друку: 23.06.2025

Дата публікації: 30.06.2025